

■ UN TRAMVAI NUMIT DORINȚĂ

de Tennessee Williams

Regia : VICTOR TUDOR POPA.

Traducere : DORIN DRON.

Decoruri : MIRCEA MATCABOJI.

Costume : EDITH SCHRANZ-KUNOVITS.

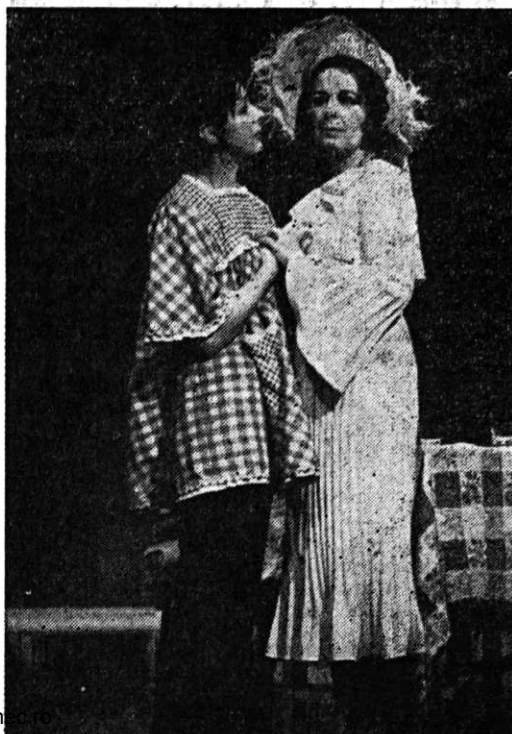
Coloana sonoră : CONSTANTIN IVANES.

Distribuția : SILVIA GHELAN (Blanche DuBois) ; MELANIA URSU (Stela Kowalsky) ; GHEORGHE M. NUTESCU (Stanley Kowalsky) ; GEORGE GHERASIM (Harold Mitchell) ; LIGIA MOGA și VERA MARGINEANU (Eunice Hubbell) ; EUGEN NAGY (Steve Hubbell) ; GHEORGHE JURCA (Pablo Gonzales) ; ION TUDORICA (Doctorul) ; MARIA BLĂNARU și STELA CICULESCU (Femeia mexicană) ; OLTICA MUNTEANU și EMILIA HODOȘ (Sora) ; DOINA FAGĂDARU (Femeia) ; PAUL BASARAB (Tinărul).

Acum cincisprezece ani, cunoscutul critic teatral Joseph Wood Krutch publica în „New York Times Magazine” o listă cu cele zece piese americane menite, după opinia lui, să supraviețuiască, să reziste la uzura timpului : pe locul 10, după opere ca : Al doilea bărbat, Pășunile verzi, Moartea unui comis-voiajor și Straniul interludiu, figura Un tramvai numit dorință. Acum un an, numeroși alți critici considerau că „reluări de tipul Tramvaiului sînt recăderi mortale”. În schimb, spectacolul de la Lincoln Center, în regia lui Ellis Rabb, orientată spre intensificarea culorilor dramei sociale, a fost aproape un triumf. Aceasta înseamnă că A Streetcar Named Desire, scrisă de Tennessee Williams în 1947 — piesă care mi s-a părut întotdeauna un fel Domnișoara Nastasia yankee, fiindcă și Blanche, și Nastasia vor să fie „altfel” decît ceilalți, să se „deosebească” de restul oamenilor, și asta se plătește aproape totdeauna scump — își păstrează actualitatea, înseamnă că nu datează nici prin conținutul problematic, nici prin tehnica și procedeele „discursului” dramatic. „Bancul de probă” al scenei napocense confirmă fără doar și poate durabilitatea piesei lui Williams, caracterul ei deschis unor lecturi multiple și diferențiate. Victor Tudor Popa face parte din familia mai mult sau mai puțin numeroasă a regizorilor pentru care „textul este sacru”, și prima lor îndatorire este tocmai aceea de a studia opera dramatică, spre a o aprofun-

da în toate componentele sale. Desigur, Tramvaiul n-a pus chestiunea necesității unei eliberări, a unei degajări de suprastructuri parazitare sau anacronice, astfel că regizorul a putut să se dedice cu siguranță acțiunii de minuțioasă definire a caracterelor și a conflictelor. De fapt, lec-tura scenică a lui Victor Tudor Popa in-sistă mai mult asupra celor dinți, lăsf-du-le oarecum în penumbră pe cele de-al doilea. E ca și cum ar fi conceput și trasat un itinerar bine hașurat al personajelor, pe care interpreții l-au urmat creator, adică exprimîndu-și slobozi propria fantezie și sensibilitate. Ca și în spectacolul new-yorke-z, se pare că nici în cel de la Cluj-Napoca nu există un triumf propriu-zis al lui Stanley Kowalsky, iar Blanche apare o învinsă încă din plecare. Atît Blanche, cît și Stan subliniază o realitate socială și morală oarecum primitivă și oarecum uscată (cu atît mai uscată, cu cît se evită orice accent erotic, inclusiv cel imperios necesar din scena-cheie, cînd cei doi cad unul în brațele celuilalt). Discret, retras în culise, regizorul lasă cîmp liber actorilor, și în primul rînd Silviei Ghelan, care ne oferă o Blanche inedită prin faptul că drama personajului ei nu mizează atît pe fragilitatea fizică (viziunea cea mai frecventă a interpretelor williamsiene, de la Vivien Leigh la Bolemary Harris), ci cu precădere pe o fragilitate, pe o precaritate psihică, morală — obținîndu-se un contrast interesant (inclusiv în falsetele emisiunii vocale), care permite o combustie progresivă, lirico-epică, pînă în pragul tragediei. Silueta patetică a

Surorile, într-o zadarnică încercare de regăsire : Melania Ursu (Stela Kowalsky) și Silvia Ghelan (Blanche DuBois).

Silviei Ghelan se singularizează și datorită omogenității mediului cu care vine în contact; în plasma căruia Stanley-ul lui Gheorghe Nujescu se complăce din plin și permanent, el constituindu-se într-un soi de staroste — prin trupeșenie — al mediocrității și opacității celorlalți, din rindul cărora se decupează profilul resemnat al Stelei, trasat de Melania Ursu cu o melancolică vitalitate, precum și acela, ușor ridicol, al lui Harold Mitchell, conturat de George Gherasim cu o justă intuiție scenică.

Decorul lui Mircea Matcaboji e admirabil și foarte asemănător cu decorurile celor mai ilustre reprezentări ale Tramvaiului, dar n-am văzut piesă care să impună mai multă uniformitate în soluțiile scenoplastice, toate admirabile, ca această dramă a lui

Williams! Un decor simultan, fix, care se oferă ca spațiu aproape indiferent pentru ciocnirea dintre inteligență și obtuzitatea mintală, dintre un început de rafinament și kitschul cel mai „autentic”. Un mic „infern standardizat al acelei păături umane din Statele Unite care s-a predat fără luptă unei condiții înapoiate, retrograde”. Singura ființă angajată în încercarea de a se depăși și de a depăși acest mediu e Blanche, căreia Silvia Ghelan îi dezvăluie, rind pe rind, punctele nevralgice, marcându-i prăbușirea și înșingurarea cu o forță și în același timp cu o delicatețe de mare interpretă a sufletului uman, în general, și a celui feminin, în special.

Florian Potra

CARNET ATM

Cenacul tinărului actor

Inaugurarea la A.T.M. a unui cenacul al actorului tinăr reprezintă o bună inițiativă de stimulare a creativității profesionale. Acest cenacul-studio își propune să realizeze spectacole cu un conținut expresiv sporit, accentul fiind pus pe „monolog”, și pe un număr restrâns de actori: un minimum de interpreți, încercând exerciții de virtuozitate actoricească, studii deci, pe texte dificile, în care poezia se însoțește cu filozofia.

Iată, așadar, că talentelor insuficient fructificate în teatre sau celor dornice să-și extindă aria de afirmare li se oferă o șansă în plus. (Cam asta este și intenția galei recitalurilor dramatice, organizată la Bacău, anual, de asemeni sub egida A.T.M., dar între ceea ce se petrece periodic în orașul lui Bacovia și Cenacul de la ATM este o deosebire care ține de tehnica popularității: de pildă, cenacul tinărului actor nu conferă premii, iar afișele și invitațiile nici măcar nu sînt tipărite.)

Pînă acum, Cenacul ATM ne-a prezentat un recital EMINESCU susținut de Adriana-Marina Popovici (timp de două ore ni s-a propus o inedită peregrinare prin *Scrisorile*, *Luceafărul* și chiar *Glossa* marelui nostru poet național). Și, *Labirint*, după Vasile Pîrvan, „micro-spectacol” în regia lui Mihai Velcescu, cu participarea actorilor Marina Maican, Vasile Pupeza și a lui Mihai Velcescu.

Ne oprim asupra spectacolului *Labirintul* care ni s-a părut propriu Cenacului, poate și pentru că se înscrie în cercul a 60 de minute. Dar nu durata spectacolului, oricum și ea experimentală, ne-a interesat aici, ci ingenioasa structurare a textului: pe corpul poemului lui Pîrvan, *Laus Daedali* (din recent editatele *Memoriale*), Mihai Velcescu a inserat imnuri ofice, realizînd un scenariu de sine stătător, viu, capabil să exprime valori umaniste de profundă actualitate.

În ipostaza de regizor, actorul Mihai Velcescu a ales leit-motivul sculptorului care-și învie statuia, pentru a reliefa în segmente plastice o întreagă istorie umană. El și-a propus să descopere „prin tăcere, partea ascunsă a lucrurilor”, să găsească forme pentru sugerarea diferitelor reprezentări (*poveștile drumului prin labirint*), fiecare drum fiind finalizat printr-un simbol care este o imagine a lumii... „Practic am încercat s-o fac prin îmbinarea unei plasticități cît mai aproape de imaginile sculpturale (Laocoön, lanus Bifrons...)”

Interesat și de expresia cuvîntului, „aceasta să depășească limitele psihologice concrete, pînă la situația-semn”, Mihai Velcescu a apelat la sprijinul foștilor săi profesori de la IATC: Gabriel Gheorghiu și Elena Negreanu, pentru probleme de expresie sonoră, Suzana Badian, pentru teoria și practica plastică. Punctul final ar fi „căutarea perfecțiunii” iar labirintul, un „loc central în care trebuie să se ucidă fiara”, simbolizare mediată a a-gresorilor valorilor umane.

Ne-au impresionat resursele creative ale lui Vasile Pupeza, mijloacele de expresie de care dispune acest actor de la Teatrul Mic în materie de modulare a verbului, inteligența cu care își sudează cuvîntul cu mima și pantomima.

Alături de Mihai Velcescu, Marina Maican, reușind să ilustreze problematica artistului în lume, nu distonează cu ipostazele propuse de scenariu.

Spectatorii, cei mai mulți numărîndu-se printre personalitățile vieții noastre culturale, oameni de știință, actori, pictori și zia-riști, au aplaudat călduros spectacolul. Am reținut acest mod spontan de apreciere ca o notă binemeritată la adresa organizatorilor *Cenacului tinărului actor*.

Paul Tutungiu